

A szarvassá változott fiak

Novák Ferenc és Markó Iván új műve Szegeden

Kevés olyan eleme vagy motívuma van a XX. századi magyar művészetnek, amely ennyire gazdagon teremtett volna újabb és újabb alkotásokat, mint a szarvassá változott fiúk története. A „Volt egy öreg apó / Volt néki, volt néki / Kilenc szép szál fia...” kezdetű gyönyörű szép román kolinda, amely önmaga fényével s — bartóki átköltésében ismert — jelképerejű „Csak tiszta forrásból” zárósróval művek sokaságát inspirálta a *Cantata profanatol* Illyés, Juhász Ferenc, Nagy László, Csoóri, Keresztúry s mások verseitől Szervátiusz Jenő, Szabó Iván fába faragott balladáján, szimbólumain át a Kass János-grafikai lapokig vagy Kovács Margit tűzben született kerámiaművéig, hogy csak a legismertebbeket említsük.

A legfrissebb inspiráció táncszínházi hatásairól bizonyára sokáig fognak még beszélni, akik láthatták. S akik még látni szeretnék, ha bizakodunk, egyszer visszahozzák a szegedi Dóm térre Novák Ferenc és Markó Iván koreográfusok és Gombár Judit scenikus új s nem mindennapi alkotását, *A szarvassá változott fiak* c. kétrészes táncdrámát a Magyar Néphadsereg Művészegyüttese és a Győri Balett közös műsoraként.

A darab születéséről sok szó esett már eddig is. Jó részben ismert, hogy Novák ötletéből a

táncszínházi cselekményvázot — részben a kolindából merítve — Novák Ferenc (I. rész: *A szülőház*) és a Juhász Ferenc-i verseposztra (*A szarvassá változott fiú kiáltozása a titkok kapujából*) támaszkodva Markó Iván alkotta koreográfiává (II. rész: *A városban*). Oly módon, hogy a második rész az elsőből következik, mintegy folytatódik. Két különböző művészegyüttes előadásában, két különböző táncnyelven. Vagyis: egységes műként, de ebben a kettősségben szólal meg a szarvassá változott fiúk újrafogalmazott története.

Az első részben ahol a három fiú zárt paraszti közösségből vágyódik egy más világba, az autentikus néptánc adja a dráma táncanyagát *Rossa Ernő*, a kolindából s a közép-erdélyi székely népzeneből táplálkozó, modern feldolgozású zenéjére. A második részben Markó Iván valóban „a nagyváros dzsungelébe” került három fiú sorsát eleveníti meg. Döbbenetes, szuggesztív erejű látomás ez, a dzsesszmuzikusként ismert üzemorvos, Szabados György ugyancsak kolindadallamokból és ritmikából merített, hallatlanul izgalmas, megrázó erejű zenéjével.

Mindez természetesen nem a hagyományos táncjáték „cselekményes” jeleneteiben, hanem a feldolgozott néptánc, illetve a modern balett világában vetül elének. Lényegét ille-

A Győri Balett a bayreuthi ünnepi játékokról érkezett a Dóm térre, *A szarvassá változott fiak* két előadására, augusztus 18-án és 19-én. Időközben a második rész főhősét alakító Demcsák Ottónak kiújult egy régebbi sérülése, s szerepét az első előadásban Markó Iván táncolta. Így felvételünkön a darab záróképeiben őt láthatjuk az Elsősülött fiú szerepében; tőle balra és jobbra a két fivérének alakító Kiss Jánost és Zádorvölgyi Lászlót láthatjuk.

Fotó: Nagy László

tően elvont, jelképes erejű történések, jelzések, szimbólumok, rítusok, s nagyon is konkrét mezőségi dallamok, kórusok, színek, fejkötők pántlikák — illetve metropoliszi dübörgések és hordószónoki rikácsolások; falanszteralakok, szajhák, selemfiúk, „füst-ködök, villanyhálózatok, vegyifények” és vashidak, acélajtók láncolatában és közegében.

Miközben annyi minden eszünkbe jut... A mi világunk-

ról a jelen valóságából. Talán Bartók is, aki, miután Maros-Torda megye egyik kis falujában rátalálva följegyezte a sokgyermekes vadászról szóló csodaszép román népballadát, később, ars poeticájaként is, így fogalmazott: „Az én igazi vezéreszmém... a népek testvérré válásának eszméje, a testvérré válás minden viszály elenére...”

Wallinger Endre